

Князь Т.М. Фразеологізми української мови в контексті емоційно-оцінних мовних засобів. Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (8 жовтня 2019 р., м.Харків). Харків: Мадрид, 2019. С.19-20.

Князь Т. М., доцент

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ЕМОЦІЙНО-ОЦІННИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ

Лінгвістика останніх десятиліть вивчає мову не як формальну статистичну систему, а намагається виявити механізми її функціонування у нерозривному зв'язку з особливостями відображення картини світу у свідомості людини та процесом концептуалізації знань. Фразеологічні одиниці (ФО) – це складні семантичні комплекси, процеси сприйняття й відтворення яких значно відрізняються від відповідних процесів словосполучень або слів. ФО заслуговують більш детального вивчення з позицій психолінгвістики, когнітивної лінгвістики.

В образному змісті фразеологізмів втілені уявлення людини про соціально-політичні, культурні події суспільства, з їх допомогою можна певним чином розкрити й зрозуміти національний «дух» народу, його психологію, менталітет і характер, про що говорять сьогодні дослідники. «Історія фразеологічного складу мови — це не тільки історія його формування, але й історія світосприйняття й світорозуміння народу, оскільки відбір образів і їх вербалізація — це результат культурної інтерпретації фрагментів дійсності з метою виразити відношення до них — ціннісне або емоційне» [3, с. 82].

Фразеологічні одиниці збагачують мовлення, роблячи його влучним, емоційним, виразним. При цьому виконують низку функцій: експресивно-оцінну, образно-виразову, еліптичну (лаконізують мову), термінологічну (забезпечують її точність). На думку Ж. Колоїз, «виражальні особливості фразеологізмів спираються на високий ступінь узагальненості значення, на експресивно-емоційну наповненість, наявність стилістичного забарвлення та

образність, що, у свою чергу, обумовлює широкі можливості їх використання у мові ЗМІ» [1, с. 34].

ФО в текстах суспільно-політичних видань виконують інформативну та експресивну функції, саме тому одним із домінуючих чинників у формуванні семантичної цілісності фразеологічних одиниць є оцінне значення. Політичні діячі, журналісти, використовуючи фразеологізми, дають власну (суб'єктивну) оцінку певної події, інформації, спонукають адресантів до вираження свого ставлення до зображуваного. У суспільно-політичному дискурсі ФО характеризують явища, предмети, дії, відповідно мають позитивну або негативну конотацію. Вираження емоційно-оцінної інформації відображає як лінгвістичні й екстралінгвістичні характеристики висловлення, так і культурні й соціальні особливості суспільства.

Негативне оцінне значення до політичної ситуації в період передвиборчої кампанії реалізує трансформована ФО **відтягувати на себе трохи голосів**, утворена завдяки розширенню компонентного складу **трохи голосів** (узуальна ФО тягти (тянути) ковдру на себе). Наприклад: *Звичайно, окрім поторгувати обличчям, у них, можливо, є ще й особливе завдання. Зіграти на полі якогось значнішого гравця та **відтягнути на себе трохи** [2]. **голосів***. Дієслівний компонент **ВІДТЯГНУТИ** реалізує додаткові семи «забирати», «віднімати» й актуалізує уявлення про непорядний / негативний вчинок на користь себе, коли власні інтереси понад усе. Відповідно ФО має значення «діяти на догоду власним інтересам; думати лише про себе».

Позитивне значення відображують фразеологізми, що характеризують ситуації, коли створюють сприятливі умови для досягнення очікуваного результату у вирішенні певного питання. Наприклад: *Рада дала «**зелене світло**» закону, який забезпечить конкурентні умови альтернативній енергетиці [4]; Збільшення мінімальної зарплати **відкриває дорогу** до підвищення соціальних стандартів [5]. Журналісти, політики використовують фразеологізми як в традиційному **відкривати дорогу**, так і в трансформованому вигляді **зелене світло** (пор. зелена вулиця).*

Отже, фразеологічні одиниці є одним із засобів експлікації оцінного значення інформації в політичному дискурсі. Емоційно-оцінний характер фразеологізмів робить текст цікавішим, пробуджує уяву читача, а це полегшує сприймання суспільно-політичної інформації, зацікавлює реципієнта.

Література

1. Колоїз Ж. Порушення фразеологічних норм як один із способів інтенсифікації виразності у мові засобів масової інформації // Мандрівець. – 2004. №2. – С. 34-39.

2. Малко Р. Президентські вибори: друга ліга кандидатів // Український тиждень [Електронний ресурс]. URL: <https://tyzhden.ua/Politics/220658>

3. Телия В. Н. Метафоризация и её роль в создании языковой картины мира. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира / Б.А. Серебренников, Е. С. Кубрякова и др. Москва: Наука, 1988. – 216 с.

4. Рада дала «зелене світло» закону...// УНІАН. 14.05.2019. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.unian.ua/economics/energetics>

5. Рева А. Збільшення мінімальної зарплати...: інтерв'ю. 05.09.2016. [Електронний ресурс]. URL: <HTTPS://WWW.5.UA/POLITYKA/>